

۲۰۲۱/۰۵/۶

ارسالی دکتور لیلا ابدالی / مختصات افغانستان، بخش:
نخبگان و مشاهیر

بیوگرافی و خدمات: پوهاند محمد اصغر ورژن اصلاح شده

پوهاند محمد اصغر فرزند الحاج محمد افضل سدوزایی در سال ۱۲۹۴ ش در شهر کابل چشم به دنیا گشود و تحصیلاتش را در لیسه حبیبیه اکمال سپس با استفاده از بورس تحصیلی بتاريخ ۱۳۱۷ ش عازم ایالات متحده امریکا گردید. بعد از ختم تحصیلات عالی از یونیورسیتی کولمبیا بتاريخ ۱۳۲۵ ش مؤفانه به کشور برگشت. در ابتداء در دارالمعلمین عالی کابل بصفت استاد عز تقرر یافت.

در سال ۱۳۲۶ ش بحیث رئیس معارف قندهار مصروف خدمت شدند و تا سال ۱۳۲۹ ش در آنجا به کار شان ادامه دادند، و توانستند

برای اولین بار در شهر قندهار مکتب مستورات را به نام مکتب ملالی به یاد قهرمان تاریخی معركة میوند تأسیس نمایند. در قندهار به منظور تنویر اذهان عامه و ایجاد پل ارتباطی روحانیت با دولت، ابتکار شوری مشورتی و عرفانی و هم انجمن نهضت عرفانی را روی دست گرفتند که در آن نظریات روحانیت آنزمان به ارتباط معارف بعد از بحث در دو مجلسین فوق در جریده طلوع افغان نشر می شد. متعاقباً در همان سال یعنی ۱۳۲۹ ش بحیث رئیس فاکولته حقوق و علوم سیاسی در پوهنتون کابل توظیف گردیدند. این زمانی بود که پوهنتون کابل در اثر سیاسی شدن نهاد های تحصیلی و تقابل گروه های نو پای سیاسی با دولت بخصوص پوهنخی حقوق و علوم سیاسی مورد توجه زیاد قرار داشت پس برای خاموش ساختن مشکلاتی برخاسته از همین ناحیه، دولت آنوقت پوهاند محمد اصغر را بحیث رئیس پوهنخی حقوق و علوم سیاسی مقرر نمودند، پوهاند محمد اصغر باب مذاکره را با محصلین پوهنخی حقوق باز نمودند و توانستند اتحادیه محصلین پوهنخی حقوق را بیک نهاد علمی و معتدل تری در آورند.

در سال ۱۳۳۲ ش زمان خدمت گذاری پوهاند محمد اصغر

بحیث معاون ریاست عمومی وادی هیرمند فرارسید و برای مدتی دران پست ایفای وظیفه نمودند. سپس دوباره بحیث رئیس فاکولته حقوق و علوم سیاسی به کابل برگشتند و درست در سال ۱۳۳۳ ش به اکثریت آراء بریاست پوهنتون کابل انتخاب گردیدند؛ و برای دو دوره متواتر به این وظیفه ای بزرگ علمی ادامه دادند. از کارهای عمده ای مرحوم پوهاند محمد اصغر که حائز اهمیت است مختصراً تذکر داده می شود.

شادروان پوهاند محمد اصغر اساسات علمی پوهنتون کابل را با میتود های درسی و علمی کاملاً جدید بنیان گذاشتند و روابط وسیع پوهنتون کابل را با سائر پوهنتون های معتبر جهان چون پوهنتون اندیانا، کولمبیا و ایومینگ، بن، کوهلن، توریان و لیون فرانسه و غیره از طریق توأمیت ها برقرار ساختند. تمام پوهنتون های ذکر شده جهان چه از نظر وسایل و وسایط و چه از نظر فرستادن اساتید، بورس ها و غیره با پوهنتون کابل همکاری داشتند.

در عصر مسؤولیت پوهاند محمد اصغر در پوهنتون کابل، فاکولته های انجنیری، اقتصاد، تعلیم و تربیه، زراعت و فارمسی ایجاد گردید. بر علاوه جذب استادان جدید خصوصاً آنهائیکه با استفاده از بورس های وزارتخانه ها بخارج از کشور رفته بودند با این اقدام شان مشکل کمبود استادان پوهنتون کابل را مرفوع کردند.

به صفحه قاموس کبیر افغانستان خوش آمدید

تیم بنیان گذار این قاموس آرزو دارد، داشته های این گنجینه که نمایانگر اصالت افغانستان باستان است شما را تا حد لازم مدد رساند

یکی از کارهای ماندگار شاد روان پوهاند محمد اصغر در تاریخ افغانستان تعیین رتبه علمی - کدوری در پوهنتون کابل بود. نویسنده افغان بناغلی شاه زمان وریخ ستانیزی در سال ۱۳۷۸ش کتابی با تیراژ یکهزار جلد نوشتند، چاپ کتاب فروشی فضل بنام «چهره ها و نوشته ها» که در واقع یادیه از بزرگواران عصر را در مجموعه شان گرد آورده اند. نویسنده با پوهاند محمد اصغر مصاحبه را انجام داده اند و از صفحه ۴۱ تا ۵۳ را به "زندگینامه پوهاند اصغر خان شخصیت علمی و سیاسی افغانستان" اختصاص داده اند. در پاراگراف دوم صفحه ۴۶ همین کتاب در بابت تعیین رتبه کدوری - علمی پوهنتون کابل از مصاحبه ستانیزی با پوهاند محمد اصغر چنین می خوانیم: "من هیاتی را تعیین نمودم و رئیس هیات را داکتر عبدالحکیم ضیائی رئیس پوهنخی حقوق انتخاب نمودم که با وی پروفیسور دومان یک متخصص خارجی که در وزارت زراعت کار میکرد همکاری داشت، کدر علمی را برای پوهنتون تثبیت نمودم که این کدر عبارت بود از پوهیالی که در آغاز شروع به تدریس در پوهنتون میکرد. بعد پوهنیار، پوهنمل، پوهندوی، پوهنوال و پوهاند که بعد از تکمیل اسناد علمی به رتبه علمی ارتقاء می نمودند."

مرحوم پوهاند عبدالاحمد جاوید یکی از اساتید نامدار افغانستان و رئیس پوهنتون کابل که در زمان تصدی ریاست پوهنتون کابل بوسیله پوهاند محمد اصغر مدیر تعلیم و تربیه پوهنتون کابل بودند مصاحبه را با رادیو "نوا کھسار" که در استرالیا نشرات دارد از پوهاند محمد اصغر چنین یاد آوری نموده بودند: "..... پوهاند محمد اصغر یکی از عالیترین و بزرگترین استادان پوهنتون و شخصیت بسیار ممتاز تاریخ معاصر است. شش سال رئیس پوهنتون کابل بود. خدماتی را که در پوهنتون کابل انجام داده اند تا حال هیچ کس انجام نه داده است. من را به عنوان مدیر تعلیم و تربیه آورد. اما چیزیکه از پوهاند اصغر خان بزرگترین یادگار در تاریخ افغانستان مانده است بوجود آوردن لایحه ترفیعات پوهنتون است. در عصر مسؤولیت پوهاند محمد اصغر در پوهنتون کابل فاکولته های اقتصاد، تعلیم و تربیه، انجنیری، زراعت، فارسی ایجاد و ساختمان تعمیرات پوهنتون کابل تکمیل، بسط و گسترش یافت."

کاردیگر پوهاند محمد اصغر ساختمان جدید پوهنتون کابل است که بنیاد پوهنتون کابل با تمام وسایل ووسایط عصری، صنوف درسی، لابراتوارهای عصری جمنایم لیلیه، ادیتوریم کتابخانه بزرگ کفینیری یا ی عصری، ودفاتر اداری را تشکیل میدهد.

پوهاند محمد اصغر در زندگی علمی و فرهنگی شان به اخذ نشانهای عالی درجه دوم درجه اول معارف و نشان مینه پال نایل گردیدند، پوهنتون کولمبیا مدال خدمات برجسته تعلیم و تربیه را برایش اعطاء کرد «در همین زمان به دو نفر خارجی که یکی پروفیسر جاپانی و دوم رادا کرشنن فیلسوف هندی که در آنوقت معاون رئیس جمهور هند بود نیز مدال داده شد و پوهاند محمد اصغر نفر سوم بودند که نایل به کسب مدال شدند - به مصاحبه ستانیزی با پوهاند اصغر در همان کتاب مراجعه کنید» بر علاوه پوهنتون ایلانی آمریکا دیپلوم دکتورای افتخاری را برایش تفویض نمود، در سال ۱۳۴۰ش بعد از ریاست پوهنتون بحیث معین وزارت داخله گماشته شدند بعد از یک ونیم سال خدمت در آن وزارت ازین مقام استعفاء داده و خود را کاندید شاروالی کابل نمود؛ در انتخابات پیروز و از طرف وکلای شهر کابل به اتفاق آراء به حیث شاروال کابل انتخاب کردید. در شاروالی کابل در عرصه صفایی شهر، شهرسازی تطبیق پلان ۲۵ساله شهر کابل و احداث پارک زرنگار و انسجام بهتر در ادارات شاروالی توجه وخدمات فراموش ناشدنی انجام دادند. بالاترین مقام اجرائی پوهاند محمد اصغر وزارت عدلیه و لوی شاروالی بود. بعد از ختم خدمت در وزارت عدلیه بحیث سناتور در مشرانو جرگه از طرف شاه انتصاب شدند، این آخرین دوره خدمت شان در دوران زمامداری شاه فقید افغانستان اعلیحضرت محمد ظاهر شاه محسوب میگردد، پوهاند محمد اصغر به زبانهای انگلیسی، فرانسوی، و عربی تسلط کامل داشتند، در ترجمه و تفسیر آیات متبرکه قران مجید تبحر خاص داشتند و در گفتار خویش بالای آیات مبارک اتکاء میکردند.

اشعار پر محتوای می سرود و نابسامانی های جامعه را در قالب شعر منعکس می ساختند. باید متذکر شد که پوهاند محمد اصغر افغانستان را ترک نه کردند. ودوام زندگی را در زادگاهش کابل در پهلوی مردم رنجیده خود مرجح دانستند.

پوهاند محمد اصغر مانند هر فرد وطن دوست کشور از وضعیت جنگ در مملکت رنج می برد و می دانست که رژیم دست نشانده شوروی محکوم به شکست است و همچنان از دسته بندی ها و مخالفت های متداوم تنظیم های مجاهدین دیگر نومید شده بود و می دانست که کشور بطرف بحران سیاسی، نظامی و اقتصادی در حرکت است، با وجودیکه سالهای اخیر حیات شان بود دست به ایجاد یک حرکت سیاسی و ملی نوین در سال ۱۹۸۹ زد و بنیاد "جمعیت رستگاری ملی" را بخاطر دریافت یک راه حل معقول سیاسی و معتدل برای افغانستان گذاشتند؛ این جمعیت متخصصان متشکل از وزرای اسبق و اساتید پوهنتون کابل و اشخاص متجرب اداری و سیاسی بود. پوهاند محمد اصغر در این مدت همواره با نمایندگی خاص سرمنشی ملل متحد برای افغانستان آقای بنن سیوان در

د پانو شمیره: له ۲ تر ۴

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de یادونه: دلپکني د لیکنيزي بني پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هيله من يو خپله ليکنه له راليرلو مخکي په خير و لولي

مشوره و مذاکره بود و چنانچه نظر شانرا در آن موقع طی یک رساله مؤجز پیشنهادی تحت نام " نظری پیرامون مشکل فعلی افغانستان" سنبله ۱۳۷۱ در کابل نشر کردند و کاپی آن به دست بنین سیوان هم رسید. این رساله در همان روز های پرتلاطم و دشوار افغانستان به شاه اسبق افغانستان فقید محمد ظاهر شاه هم فرستاده شده بود. پوهاند محمد اصغر نامه های فراوانی را به رهبران جهان و آنتائیکه در قضیه افغانستان دخیل بودند ارسال می داشتند. یک نمونه از نامه بنین سیوان را عنوانی پوهاند محمد اصغر اینجا می آوریم: ۳۰ جولای ۱۹۹۱م مطابق ۸ اسد سال ۱۳۷۰ش: مکتوب جلالتماب بنین سیوان:

" محترم پروفیسر محمد اصغر رئیس جمعیت رستگاری ملی!

می خواهم به اطلاع شما برسانم که نامه سرگشاده شما را که عنوانی جلالتماب سرمنشی سازمان ملل متحد و جلالتماب جورج بوش رئیس جمهور ایالات متحده امریکا و میخائیل گریباچف رئیس جمهور اتحاد جماهیر شوروی ارسال شده بود دریافت داشتم. نامه شما به جلالتماب سر منشی ملل متحد تقدیم شده است.

با اعتنای فرصت می خواهم مراتب قدر دانی خویش را نسبت مساعی خستگی ناپذیر شما در راه حل و فصل سیاسی مسئله افغانستان و پیشتیپانی و همکاری شخصی شما را در آن ابراز نمایم.

به انتظار ملاقات با شما در سفر آینده ام به افغانستان می باشم. با احترامات دوستانه.

بنین سیوان"

شادروان پوهاند محمد اصغر بتاريخ ۲۲ جدی ۱۳۷۹ هجری شمسی مطابق ۱۶ رمضان المبارک داعی اجل را لبیک گفتند و برحمت حق پیوستند. روح شان شاد و بهشت برین جای شان باد.

از مرحومی یک پسر و سه دختر باقی مانده

پایان

خاطره از دیدار بنین سیوان نماینده خاص سرمنشی ملل متحد با شادروان پوهاند محمد اصغر و هیأت رهبری جمعیت رستگاری ملی افغانستان

در ماه جولای سال ۱۹۸۹ که بنده بحیث مامور رابط یا Liaison Officer دفتر انگومپ در کابل ایفای خدمت نموده دریکی از روزها از طرف آن دفترموظف گردیده تا آقای بنین سیوان را در ملاقات با پوهاند محمد اصغر رئیس جمعیت رستگاری ملی و هیأت رهبری آن جمعیت همراهی نمایم.

ملاقات بوقت معین در تعمیر مقابل ارگ (تعمیر سابقه وزارت دفاع) صورت گرفت، در ملاقات شادروان پوهاند محمد اصغر و چند تن از اعضای رهبری جمعیت رستگاری که سنین همه در آنوقت بالا تر از پنجاه سال تخمین زده میشد، اشتراک داشتند در جریان ملاقات پوهاند محمد اصغر رئیس جمعیت رستگاری ملی ضمن تشریح اهداف جمعیت از آقای بنین سیوان تقاضا بعمل آورد تا دفتر ملل متحد در کابل از ارائه مشوره های خویش با آنها دریغ نه نمایند.

آنچه در این ملاقات واقعاً باعث تعجب آقای بنین سیوان نماینده سرمنشی ملل متحد گردید فهم و درایت پوهاند محمد اصغر رئیس و بقیه اعضای هیأت رهبری جمعیت رستگاری ملی بود، همه اعضای رهبری به زبان انگلیسی روان صحبت نموده از اوضاع کشور و جهان آگاهی کامل داشتند، آقای سیوان بارها با نمایندگان تنظیم های هفتگانه و هشتگانه دیدار نموده ولی اولین باری بود با یک تیم کاملاً متفاوت متشکل از شخصیت های علمی و متخصص مواجه گردیده بود که هیچ تصور آنرا نمی نمود.

شادروان پوهاند محمد اصغر رئیس جمعیت رستگاری ملی واقعاً یک شخصیت ملی علمی و دلسوز کشورما بود چون ایشان در دوره ماموریت خویش در پوست های مهم در مرکز و ولایات کشور ایفاء خدمت نموده بود لذا با اوضاع کشور آشنائی کامل داشت، همینکه در اخیر دهه ۱۹۸۰ فضای سیاسی کشور بازتر گردید وی و چند تن از شخصیت های علمی دیگر کشور جمعیت رستگاری ملی افغانستان را تأسیس و در همکاری با آقای بنین سیوان جهت حل

د پانو شمیره: له ۳ تر ۴

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولۍ. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de

پادونه: دلپکنۍ د لپکنیزې بڼې پازوالې د لیکوال په غاړه ده، هيله من یو خپله لیکنه له رالیولو مخکې په خیر و لولۍ

سیاسی و انتقال مسالمت آمیز قدرت در کشور ما تلاش زیادی بخرچ داد. پوهاند محمد اصغر در این راستا به سران کشورهای امریکا، اتحاد شوری آنوقت و سرمنشی ملل متحد نامه های سرگشاده ارسال و از خطر جنگ داخلی که کشور و مردم ما را تهدید می نمود آنها را مطلع نمود.

با درد و دریغ که تلاش های خیرخواهانه این شخصیت دلسوز وطن و پلان پنج فقره ای صلح ملل متحد برای افغانستان در آخرین لحظات توسط عده ای از تشنگان قدرت و چوکی سیوتاژ و اینک قیمت آنرا مردم ما تا امروز می پردازند، بیرون شک اگر پلان پنج فقره ای ملل متحد عملی میشد امکان زیاد وجود داشت که در کشور ما نیز مانند کشورهای اروپای شرقی که قدرت در آنها بطور مسالمت آمیز انتقال و در انتقال قدرت به اصطلاح بینی کسی هم خون نگردیده و در کشور ما نیز قدرت بطور مسالمت آمیز انتقال و مردم ما امروز چنین روزی بد نمی داشتند.

روان پوهاند محمد اصغر این شخصیت ملی و دلسوز وطن شاد و بهشت برین مکانش باد
آمین

حفیظ الله خالد

ویانا اتریش

د پانو شمیره: له ۴ تر ۴

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلیکنی د لیکنیزې بنی پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیرو لو مخکې په څیر و لولئ